पर्यावरणीय परिणाम मूल्यांकनाचा कार्यकारी सारांश
(मसुदा ईआयए अहवाल)

साठी

प्रस्तावित ५ केएलपीडी महुआ फुलांवर आधारित डिस्टिलरी (पिण्यायोग्य मद्य निर्मितीसाठी) तसेच मद्य बाटलीकरण व सीलिंग युनिट — क्षमता: दररोज ७५०० खोक्यांची.

कडून

मे. महुंझा वायनरी प्रायव्हेट लिमिटेड

स्थळ

गट क्र. १/१बी, चुलवाड गाव, तालुका - अकराणी, जिल्हा - नंदुरबार, राज्य - महाराष्ट्र.

पर्यावरण सल्लागार

एलिमेंट कन्सल्टन्सी सर्व्हिसेस, पुणे, महाराष्ट्र

QCI-NABET प्रमाणित संस्था

कार्यकारी सारांश

1.0 परिचय

मे. महुंझा वायनरी प्रायव्हेट लिमिटेड" ५ केएलपीडी (किलो लिटर प्रति दिवस) क्षमतेची मोहाफुलावर आधारित डिस्टिलरी स्थापन करणार आहे, जी पेययोग्य मद्याचे उत्पादन करेल. या प्रकल्पाअंतर्गत दररोज ७५०० पेट्यांची क्षमतेचे मद्य बाटलीबंद आणि सीलिंग युनिटदेखील उभारले करण्याचा प्रस्ताव ठेवला आहे.

मेस महुंझा वायनरी प्रायव्हेट लिमिटेड" ही एक नोंदणीकृत कंपनी असेल, जी कंपनी लिमिटेड म्हणून १५.०७.२०२२ रोजी अधिसूचित केली जाईल आणि ज्याचा कॉर्पोरेट ओळख क्रमांक (CIN) U15520MH2022PTC386850 असा असेल.

2.0 प्रकल्पाचे स्थान

प्रस्तावित प्रकल्प हा गट क्रमांक १/१बी, गाव चुलवाड, तालुका अक्कलकुवा (अकारणी), जिल्हा नंदुरबार, राज्य महाराष्ट्र येथे स्थीत राहील.

प्रकल्प स्थळाच्या भौगोलिक समन्वयांनुसार, प्रस्तावित क्रियाकलापाचा अभ्यास क्षेत्र (१० कि.मी. त्रिज्या) SOI टोपोशीट क्रमांक – ४६ K/1, ४६ K/5, ४६ K/2, ४६ K/6 या नकाशांमध्ये समाविष्ट आहे. प्रकल्प स्थळाची सरासरी समुद्रसपाटीपासून उंची ४२७ मीटर आहे.

3.0 प्रकल्प वर्णन

वर नमूद केल्याप्रमाणे, हा एक नवीन स्थापन करण्याचा प्रकल्प असून त्यामध्ये एकूण भांडवली गुंतवणूक सुमारे ₹१० कोटी इतकी आहे.

हा प्रकल्प पर्यावरण प्रभाव मूल्यांकन अधिसूचना (Environment Impact Assessment Notification), दिनांक १४ सप्टेंबर २००६, क्रमांक S.O. 1533 आणि त्यातील अद्ययावत सुधारणा यांनुसार अनुसूची ५(g) अंतर्गत पूर्वपर्यावरण मंजुरीस पात्र आहे.

"मेसर्स महुंझा वायनरी प्रायव्हेट लिमिटेड" यांचा प्रकल्प 'श्रेणी B1' (Category B1) म्हणून विचाराधीन आहे, ज्यासाठी राज्य पर्यावरण तज्ज्ञ मूल्यांकन समिती (SEAC-1) आणि राज्य पर्यावरण प्रभाव मूल्यांकन प्राधिकरण (SEIAA) महाराष्ट्र यांच्याकडून पूर्वपर्यावरण मंजुरी घेणे आवश्यक आहे.

मिनिस्ट्री ऑफ एन्व्हायर्नमेंट, फॉरेस्ट अँड क्लायमेट चेंज (MoEF&CC) च्या दिनांक ०४.०४.२०१६ च्या कार्यालयीन स्मरणपत्रानुसार (Office Memorandum), या प्रकल्पासाठी जनसुनावणी (Public Hearing) आवश्यक आहे.

"मे महुंझा वायनरी प्रायव्हेट लिमिटेड" यांनी दिनांक ०१.०२.२०२५ रोजी महाराष्ट्र SEAC व SEIAA यांच्याकडे संदर्भ अटी (Terms of Reference - ToR) प्राप्त करण्यासाठी नवीन फॉर्म-१ अर्ज सादर केला होता. त्यानंतर, सदर प्रस्ताव SEAC-1 च्या २९५व्या बैठकीत (दिनांक १०.०४.२०२५) व SEIAA च्या २९८व्या बैठकीत (दिनांक २२.०७.२०२५) विचाराधीन घेण्यात आला. त्यानुसार, उद्योगास दिनांक १८.०८.२०२५ रोजी संदर्भ क्रमांक SIA/MH/IND2/521085/2025 अन्वये EIA अहवाल तयार करण्यासाठी ToR प्राप्त झाला आहे.

तक्ता क्रमांक २: प्रकल्पाची ठळक वैशिष्ट्ये

वरिष्ठ नाही.	**घटक**	**तपशील**	
१	कंपनीचे नाव आणि पत्ता	मे. महुंझा वायनरी प्रायव्हेट लिमिटेड पत्ता: गट क्र. १/१बी, गाव – चुलवाड, तालुका – अक्कलकुवा (अकारणी), जिल्हा – नंदुरबार, राज्य – महाराष्ट्र	
२	उत्पादन प्रकार	मोहाफुलावर आधारित डिस्टिलरी (पेययोग्य मद्य निर्मिती युनिट	
३	प्रकल्प प्रकार	नवीन प्रकल्प	
४	२००६ च्या ईआयए अधिसूचनेनुसार प्रकल्पाचे वेळापत्रक	५(ग्रॅम)	
५	प्रकल्पाची श्रेणी*	'B1' श्रेणी	
६	**भूखंड क्षेत्र तपशील**		
	तपशील	**क्षेत्रफळ चौ. मीटर मध्ये.**	**एकूण भूखंड क्षेत्रफळाच्या %**
अ	बांधलेले	१२३४.०२	एकूण भूखंड क्षेत्रफळाच्या १७.३८%
ब	ग्रीनबेल्ट	२३४३.००	एकूण भूखंड क्षेत्रफळाच्या ३३%
क	पार्किंग	७१०.००	एकूण भूखंड क्षेत्रफळाच्या १०.००%
ड	अंतर्गत रस्ता	१८८३.३९	एकूण भूखंड क्षेत्रफळाच्या २६.५२%
ई	खुली जागा/मार्जिन जागा	९२९.५९	एकूण भूखंड क्षेत्रफळाच्या १३.०९%
•	**एकूण भूखंड क्षेत्रफळ**	**७१००.००**	**१००.००%**
७	**उत्पादन तपशील**		
	उत्पादनाचे नाव/उप-उत्पादन		
१	पिण्यायोग्य अल्कोहोल	५ के.एल.पी.डी	
	उप-उत्पादने		
१	CO2 वायू	२३७४ कि.ग्रॅ./दिवस	
२	गुरांचा चारा	११०१३ कि.ग्रॅ./दिवस	
८	**अर्थसंकल्पीय अंदाज**		
अ	प्रकल्प खर्च (भारतीय	रु . १० कोटी (भारतीय रुपये)	

वरिष्ठ नाही.	घटक	तपशील	
	रुपये)		
ब	ईएमपी खर्च (भारतीय रुपये)	भांडवली खर्च: ३.२०७७ कोटी, वार्षिक आवर्ती खर्च: ०.५२६९ कोटी	
९	**वीज आवश्यकता**		
अ	प्रस्तावित आवश्यकता	**१००० केव्हीए**	
ब	स्रोत	महावितरण	
१०	**इंधनाची आवश्यकता**		
	इंधन	**बॅगास उपलब्ध असताना**	**बगॅस उपलब्ध नसताना**
अ	बगास	८७८०.४८ कि.ग्रॅ./दिवस	--
ब	एचएसडी (डी.जी. सेट)	१५५.५ लिटर/तास	
११	**डिझेल जनरेटर (डीजी) तपशील**		
	क्षमता आणि संख्या.	१ × ७५० केव्हीए	
१२	**बॉयलर तपशील**		
अ	बॉयलर	५ टीपीएच (टन प्रती तास)	
१३	**स्टॅक तपशील**		
अ	बॉयलर	३० मीटर उंचीचा स्टॅक प्रस्तावित आहे एपीसीडी, बॅक फिल्टर किंवा वेट स्क्रबर	
ब	महासंचालक	२ मीटर उंचीचा स्टॅक प्रस्तावित आहे.	
१५	मनुष्यबळ	कौशल्यसंपन्न: ६ अकौशल्यसंपन्न: ४ एकूण: १०	
१६	**पाण्याची आवश्यकता**		
	विशिष्ट	प्रमाण (मी ^{3} /दिवस)	
	पाण्याची गरज आणि त्याचे स्रोत	पहिला सायकल: ८७.४५ किलोलीटर/दिवस दुसरा सायकल: १५.३९ किलोलीटर/दिवस स्रोत – भूजल (Ground Water)	

वरिष्ठ नाही.	घटक	तपशील			
१७	**सांडपाणी निर्मिती आणि पुनर्वापर तपशील**				
	सांडपाणी	**निष्कासित जल** प्रस्तावित मोहाफुलावर आधारित डिस्टिलरीमधून येणारे घरगुती मलजल @ ०.४५ क्युमे./दिवस सेप्टिक टाकीमध्ये प्रक्रिया करून नंतर साक पिटमध्ये सोडले जाईल. मोहाफुलावर आधारित डिस्टिलरीतील निष्कासित जल: ३२.६५ क्युमे./दिवस स्पेंटवॉश (Spentwash) ईटीपीमध्ये (Effluent Treatment Plant) प्रक्रिया केली जाईल आणि इतर निष्कासित द्रवही प्रस्तावित ईटीपीमध्ये शुद्ध केले जातील. औद्योगिक क्रियांमधून कोणतेही निष्कासित जल निर्माण होत नाही कारण कूलिंगसाठी वापरलेले पाणी प्रक्रियेत पुनःचक्रित केले जाते. उद्योग शून्य द्रव बाहेर टाकणी (Zero Liquid Discharge) पद्धत स्वीकारणार आहे, म्हणजे औद्योगिक परिसराबाहेर कोणतेही निष्कासित जल सोडले जाणार नाही.			
१८	**ईटीपी क्षमता**				
अ	ईटीपी	४० (CMD) सीएमडी			
१९	**घातक कचऱ्याची माहिती**				
अ. क्र.	**तपशील**	**श्रेणी***	**यूओएम**	**प्रमाण**	**विल्हेवाट/व्यवस्थापनाची पद्धत**
१.	वापरलेले तेल/वापरलेले तेल	५.१	किलोलीटर / वर्ष	०.२३	एमपीसीबी अधिकृत रीसायकलरद्वारे विल्हेवाट लावणे
२०	**धोकादायक नसलेल्या कचऱ्याची माहिती**				
१.	स्पेन्ट मोहुआ	--	मेट्रिक टन / दिवस	११	जनावरांच्या खाद्यासाठी विक्री
२.	बॉयलर राख	--	मेट्रिक टन / दिवस	०.१२९	घरातील विटांचे उत्पादन युनिट
३.	सेंद्रिय खत (ईटीपी गाळ)		मेट्रिक टन / दिवस	०.०८६५	खत म्हणून विकले किंवा वापरले
४.	तुटलेली काच	--	किलो / महिना	१.३	पुनर्वापरकर्त्यांना विकले
५.	सुका कचरा	--	किलो/दिवस	२३.५५	अधिकृत विक्रेत्याला विक्री

वरिष्ठ नाही.	**घटक**	**तपशील**				
६.	ओला कचरा	--	किलो/दिवस	१७.७	खत म्हणून वापरले जाते	
	* धोकादायक आणि इतर कचरा (व्यवस्थापन आणि सीमापार हालचाल) नियम, २०१६ चे अनुसूची १ .					
२१	**ई-कचरा कचऱ्याची माहिती**					
अ. क्र.	**श्रेणी***	**वेळापत्रक**	**इलेक्ट्रिकल आणि इलेक्ट्रॉनिक उपकरण कोड**	**नाही.**	**प्रमाण किलो/वर्ष**	**विल्हेवाट/व्यवस्थापनाची पद्धत**
1.	वैयक्तिक संगणक: वैयक्तिक संगणक (सेंट्रल प्रोसेसिंग युनिटसह इनपुट व आउटपुट डिव्हायसेस)	अनुसूची – IIB	आयटीईड ब्ल्यू२	१	१२	CPCB अधिकृत पुनर्नवीनीकरण करणाऱ्याला विक्री
2.	वैयक्तिक संगणक: लॅपटॉप संगणक (सेंट्रल प्रोसेसिंग युनिटसह इनपुट व आउटपुट डिव्हायसेस)	वेळापत्रक – IIB	ITEW2	१	३	
3.	काडतुसेसह प्रिंटर	वेळापत्रक – IIB	ITEW3	२	७	
4.	टेलिफोन	वेळापत्रक – IIB	ITEW6	३	२.८	
5.	कॉर्डलेस टेलिफोन	वेळापत्रक – IIB	ITEW12	३	१.८५०	
6.	इन्व्हर्टर	वेळापत्रक – IIC	ITEW25	१	२५	
7.	विजेचे पंखे	वेळापत्रक – IIC	CEEW9	३	१४	
	एकूण			**१४**	**६५.६५**	

4.0 पर्यावरणाचे वर्णन

१० किमी त्रिज्येतील अभ्यास क्षेत्रामध्ये NABL मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळा उल्ट्रा टेक पर्यावरण सल्लागार व प्रयोगशाळा प्रा. लि.) – ULTRA TECH ENVIRONMENTAL CONSULTANCY AND LABORATORY PVT. LTD यांच्या माध्यमातून मार्च २०२५ ते मे २०२५ या काळात केले गेले.

4.1 भू-रचना, जमिनीचा वापर आणि त्याचे वर्गीकरण

या परिसराचा उंचीमान ३०४ मीटर ते १०७५ मीटर पर्यंत बदलतो. अभ्यास क्षेत्राचा भौतिक स्वरूप तुलनेने नियमित आहे, ज्यामध्ये उच्च आणि कमी उंचीच्या ठिकाणी पट्ट्या दिसतात. उत्तर-पश्चिम भागात तुलनेने कमी उंचीचा प्रदेश आहे. पूर्वेकडून आग्नेय दिशेपर्यंत विस्तारलेला भाग उच्च उंचीचा आहे. या उंचीमानाच्या स्वरूपामुळे परिसरातील नद्यांचे प्रवाह देखील प्रभावित होतात.

या प्रदेशात नद्या आणि तलाव आहेत.अभ्यास क्षेत्राचा भूआकार नियमित असून काही भागांत उंच व कमी उंची आढळते. या क्षेत्राचा उंचीमान ३०४ मीटर ते १०७५ मीटर MSL (Mean Sea Level) पर्यंत आहे. अभ्यासानुसार १० किमी त्रिज्येतील क्षेत्रात ४ प्रकारचे जमिनीचा वापर/आच्छादन (Land Use / Land Cover) वर्ग आहेत. या १० किमी च्या आरसात, बंजर जमीन ५७.३५% क्षेत्र व्यापते. शेतीची जमीन ३२%, बांधकाम क्षेत्र ८%, आणि जलाशय (२.६५% पेक्षा कमी) उरलेले क्षेत्र व्यापतात (सुमारे ५३%).

अभ्यास क्षेत्र रस्त्यांशी चांगले जोडलेले आहे, परंतु १० किमी त्रिज्येतील रेल्वे मार्ग या भागात जात नाहीत.या प्रदेशातील जलस्रोत नद्यांच्या प्रवाहानुसार चांगल्या प्रकारे वितरित झालेले आहेत. या प्रदेशात काही जलस्रोत आहेत.

भौतिक वैशिष्ट्ये आणि जमिनीचा वापर व आच्छादन लक्षात घेता, प्रकल्प स्थळी जमिनीचा वापर शेती, बंजर जमीन व वाया गेलेल्या जमिनीपासून बांधकाम जमिनीत बदल होईल आणि त्यामुळे जमिनीची नासाडी होईल.हा प्रकल्प हिरवळ क्षेत्रातील (ग्रीन फील्ड) प्रकल्प आहे आणि जमिनीच्या वापरातील बदल लहान असल्याने कोणतेही प्रतिबंधात्मक उपाय गरजेचे नाहीत असे समजले गेले आहे.

4.2 मातीचे वातावरण

जिल्ह्यात मुख्यत्वे तीन प्रकारच्या मात्या आढळतात, म्हणजेच सैल आणि उथळ माती, मध्यम खोल माती आणि खोल काळी माती. जिल्ह्याची माती प्रामुख्याने दक्षिणेकडे तापी नदीच्या कडेला असलेल्या डेक्कन ट्रॅप बेसाल्टवरून उत्पन्न झालेली आहे. तापी नदीच्या उत्तरेकडे माती डेक्कन ट्रॅप बेसाल्ट तसेच अल्व्हीयल जमिनीतून (जलवाहिनी जमिनी) तयार झाली आहे. जिल्ह्याच्या उत्तरेकडील भागात काळसर तपकिरी ते पिवळसर तपकिरी सैल आणि मध्यम खोल माती आढळते, तर तापी आणि नर्मदा नदीच्या खोऱ्यात त्याअनुरूप चिकणमाती व दलदलीत खोल माती आढळते..

4.3 हवेचे वातावरण

अभ्यास क्षेत्रातील आठ (8) ठिकाणी PM_{10}, $PM_{2.5}$, NOx, SO_2 आणि CO या निकषांच्या प्रदूषकांसाठी सभोवतालच्या हवेच्या गुणवत्तेचे निरीक्षण करण्यात आले तर प्रस्तावित प्रकल्पाच्या ठिकाणी NH_3, C_6H_6, BaP, O_3, Pb आणि Ni या निकषांच्या प्रदूषकांसह अतिरिक्त मापदंडांचे निरीक्षण करण्यात आले.

पार्टिक्युलेट मॅटर (PM10)

अभ्यासातून असे आढळले की, PM10 ची कमाल एकाग्रता ४६.५० ते ६४.०० मायक्रोग्राम प्रति घनमीटर (µg/m³) दरम्यान होती. सर्वाधिक २४ तासांची एकाग्रता नमुना स्थळ A1 वर नोंदवली गेली. त्याच वेळी किमान एकाग्रता ३६.८० ते ४९.४० µg/m³ दरम्यान नोंदवली गेली. PM10 च्या सरासरी एकाग्रता ४१.८५ ते ५५.९२ µg/m³ दरम्यान होती. प्रस्तावित प्रकल्प स्थळी (A1) ही सर्वाधिक सरासरी एकाग्रता डिस्टिलरी युनिटच्या कार्यामुळे होती. मात्र, CPCB द्वारा निर्धारित केलेले मानक PM10 च्या प्रमाणात कोणतीही वाढ झालेली नाही, असे निदर्शनास आले आहे.

पार्टिक्युलेट मॅटर (PM2.5)

PM2.5 चे मुख्य स्रोत म्हणजे फॉसिल इंधनांचे ज्वलन आणि औद्योगिक उत्सर्जन, जे अभ्यास क्षेत्रात आढळतात. अभ्यास कालावधीत PM2.5 ची कमाल एकाग्रता (३७.६० µg/m³) स्थानिक A1 येथे नोंदवली गेली, तर किमान एकाग्रता (१६.४० µg/m³) A10 या ठिकाणी नोंदवली गेली. PM2.5 ची सरासरी एकाग्रता अभ्यास कालावधीत २०.२५ ते २९.५१ µg/m³ दरम्यान मोजण्यात आली.

सल्फर डायऑक्साइड (SO2)

परिसरातील हवा मधील SO2 ची जास्त एकाग्रता फॉसिल इंधनाच्या ज्वलनामुळे दर्शवते. हवामान निरीक्षणानुसार SO2 ची सर्वाधिक एकाग्रता A1 येथे (२५.५० µg/m³) नोंदवली गेली, तर किमान एकाग्रता A7 येथे (८.९० µg/m³) नोंदवली गेली. NH 752G रस्ता आणि उद्योग हे SO2 उत्सर्जनाचे मुख्य स्रोत आहेत. अभ्यास कालावधीत SO2 ची सरासरी एकाग्रता ११.७३ ते १९.७८ µg/m³ दरम्यान होती.

नायट्रोजन ऑक्साइड्स (NOx)

NO, NO2 आणि N2O या नायट्रोजनच्या विविध स्वरूपांना एकत्रितपणे नायट्रोजन ऑक्साइड्स म्हणतात. २४ तासांच्या कालावधीत NOx ची कमाल एकाग्रता वाहनांच्या हालचालीमुळे A4 येथे (३०.५० µg/m³) नोंदवली गेली, तर किमान एकाग्रता A7 येथे (१३.२० µg/m³) नोंदवली गेली. सरासरी एकाग्रता १६.५० ते २५.०९ µg/m³ दरम्यान होती.

कार्बन मोनोऑक्साइड (CO)

CO चा मानवी स्रोत मुख्यत्वे अपूर्ण इंधन ज्वलनामुळे असतो, विशेषतः हवा कमी असताना. अभ्यास कालावधीत CO ची कमाल एकाग्रता A1 येथे (१.२० µg/m³) नोंदवली गेली, तर किमान एकाग्रता A7 आणि A10 येथे (०.०२ µg/m³) नोंदवली गेली.

अतिरिक्त पर्यायी घटक

अतिरिक्त पर्यायी घटकांच्या निरीक्षणांच्या निकालांनुसार, लीड, बेंझीन, बेंझो (ए) पायरीन, आर्सेनिक, निकल आणि VOC’s (वाष्पीय सेंद्रिय संयुगे) डिटेक्शन मर्यादेपेक्षा कमी आढळले. अॅमोनिया (NH3)

ची कमाल एकाग्रता ११.५ μg/m³ आणि किमान एकाग्रता ६.६ μg/m³ नोंदवली गेली. ओझोन (O3) ची कमाल एकाग्रता १८.० μg/m³ आणि किमान १०.२ μg/m³ आढळली.

आवाजाचे पर्यावरण

अभ्यास काळात आठ (८) ठिकाणी परिसरातील आवाजाचे स्तर मोजले गेले.

औद्योगिक क्षेत्र

प्रकल्पाच्या ठिकाणी दिवसातील आवाजाचा स्तर ६३.२ dB (A) होता, तर रात्रीचा आवाजाचा स्तर ५४ dB (A) नोंदवला गेला. लक्षात घेण्यासारखे म्हणजे, दिवस आणि रात्रीच्या आवाजाचे स्तर CPCB द्वारे निश्चित केलेल्या मानकांमध्ये होते.

निवासी क्षेत्र

दिवसाच्या वेळी किमान आवाजाचा स्तर N8 या ठिकाणी नोंदवला गेला, तर कमाल आवाजाचा स्तर N6 या ठिकाणी नोंदवला गेला. N6 चा परिसर औद्योगिक क्षेत्रांनी वेढलेला असल्यामुळे येथे आवाजाचा स्तर जास्त असल्याचे आढळले. तरीही, निवडलेल्या कोणत्याही ठिकाणी आवाजासाठी परवानगी दिलेल्या मर्यादा ओलांडल्या नाही.

4.4 भूजल पर्यावरण

अभ्यासातील सर्व नमुन्यांमध्ये विविध घटकांची एकाग्रता pH ७.६६ ते ७.८९, TDS ५०२.६ ते ६०२.३ मिग्रॅ/ली, सल्फेट्स ७९.९ ते ९१.५ मिग्रॅ/ली, एकूण कठीणता १९६.८ ते २३२.६ मिग्रॅ/ली, नायट्रेट २५.६ ते ३८.६ मिग्रॅ/ली, बायकार्बोनेट ८३.५ ते ९६.५ मिग्रॅ/ली, कॅल्शियम ५१.३ ते ६३.५ मिग्रॅ/ली, सोडियम ७०.६ ते ९१.५ मिग्रॅ/ली, पोटॅशियम २२.५ ते ३४.३ मिग्रॅ/ली, मॅग्नेशियम १७.३ ते २४.१ मिग्रॅ/ली दरम्यान आढळली. COD चे प्रमाण <५.० मिग्रॅ/ली आणि BOD चे प्रमाण <१.० मिग्रॅ/ली होते. आर्सेनिक आणि लीडची एकाग्रता <०.०१ मिग्रॅ/ली, कॅडमियम <०.००१ मिग्रॅ/ली, लोह <०.०५ ते ०.९१ मिग्रॅ/ली, क्रोमियम <०.०५ मिग्रॅ/ली, पारा (Hg) <०.००१ मिग्रॅ/ली, निकल <०.०१ मिग्रॅ/ली आणि झिंक <०.०५ मिग्रॅ/ली या मर्यादेत आढळली. तसेच, एकूण कोलिफॉर्म आणि E. कोलाई सर्व नमुन्यांमध्ये <२ संख्या/१०० मिली असल्याने ते अनुपस्थित होते.

4.5 पृष्ठभागावरील पाण्याचे वातावरण

पृष्ठभागीय जलाचे नमुने तापी नदीच्या वरती आणि खालती चार ठिकाणाहून, तसेच ग्राम प्राक्षाजवळील एक ठिकाण आणि अभ्यास क्षेत्रातील गोमती नदीवरील एक ठिकाणून घेतले गेले. विश्लेषणानुसार pH चे मूल्य सर्व नमुन्यांमध्ये ७.४५ ते ७.५२ दरम्यान होते. एकूण कठीणता ३७२.६ ते ४६२.२ मिग्रॅ/ली दरम्यान नोंदली गेली, जास्तीत जास्त प्रमाण SW1 येथे आढळले. TDS चे प्रमाण ३२१.६ ते ४०६.३ मिग्रॅ/ली दरम्यान होते, जास्तीत जास्त SW3 आणि किमान SW4 येथे नोंदवले गेले. इलेक्ट्रिकल कंडक्टिव्हिटी ५७२.६ ते ७११.२ मायक्रोसीमेंस प्रति सेमी (μS/cm) दरम्यान आढळली. विरघळलेले ऑक्सिजन ४.२ ते ५.४ मिग्रॅ/ली, BOD ३ ते ११ मिग्रॅ/ली आणि COD ८ ते ३२ मिग्रॅ/ली दरम्यान होते. फॉस्फेट्स १.५६ ते

२.१८ मिग्रॅ/ली, नायट्राइट <०.०१ मिग्रॅ/ली आणि अमोनियाक नायट्रोजन ०.२६ ते ०.४८ मिग्रॅ/ली दरम्यान होते. कॅल्शियम, सोडियम आणि पोटॅशियम यांची एकाग्रता अनुक्रमे ३६.५ ते ४४.५, ४३.५ ते ५५.३ आणि १९.८ ते २४.३ मिग्रॅ/ली दरम्यान होती.

4.6 जैविक पर्यावरण (वनस्पती आणि प्राणी)

फील्ड सर्वेक्षणानुसार, एकूण १७० वनस्पतींचे प्रजाती नोंदवण्यात आल्या आहेत, ज्यामध्ये ७२ वृक्ष प्रजाती, २५ खोडयुक्त प्रजाती, ४४ झुडूपे आणि १७ वेल प्रजाती संपूर्ण अभ्यास क्षेत्रात ओळखल्या गेल्या आहेत. प्रकल्प स्थळावरील विविध अधिवासांमध्ये संपूर्ण फील्ड भेटीदरम्यान १५ प्रकारच्या ओडोनेट्स (जलचर मकड्या), ७ प्रकारच्या बग्स आणि ६ प्रकारच्या बीटल्सची नोंद झाली आहे. फील्ड सर्वेक्षणादरम्यान २९ प्रकारच्या फुलपाखऱ्याही आढळल्या, ज्यामुळे फुलपाखऱ्यांच्या उच्च विविधतेचा पुरावा मिळतो. अभ्यास क्षेत्रात ६१ पक्षी प्रजाती नोंदल्या गेल्या, जास्तीत जास्त जलस्रोतांच्या आणि गवताळ प्रदेशांभोवती आढळल्या. उभयचर आणि सरपटणाऱ्या सापांमध्ये ३ उभयचर आणि ८ सरपटणाऱ्या सापांची नोंद झाली आहे. फील्ड सर्वेक्षणादरम्यान १० प्रकारच्या सस्तन प्राण्यांची नोंद झाली, जी बहुतेक सामान्य आहेत; प्रस्तावित प्रकल्प स्थळावर कोणतेही संकटग्रस्त प्राणी आढळले नाहीत.

4.7 सामाजिक- आर्थिक वातावरण

अभ्यासाचा १० कि.मी. परिसर नंदुरबार जिल्ह्याच्या अकरणी तालुक्याचा भाग आहे. या अभ्यास क्षेत्रात एकूण ७७ ग्रामस्थळे आहेत. हे क्षेत्र मुख्यत्वे शहरी स्वरूपाचे आहे. या सामाजिक-आर्थिक अभ्यासासाठी प्राथमिक आणि द्वितीयक सर्वेक्षण केले गेले आहे. अभ्यास क्षेत्राचे सामाजिक-आर्थिक पैलू खालील तक्त्यामध्ये संक्षेपात दिले आहेत.

तक्ता २: सामाजिक-आर्थिक पैलूंचा सारांश

लोकसंख्याशास्त्रीय मापदंड	तपशील
राज्यांची संख्या	१
जिल्ह्याची संख्या	१
तहसीलची संख्या	४
गावांची संख्या	७७
एकूण कुटुंबांची संख्या	२३,३६५
एकूण लोकसंख्या	१,०१,५७८
मुलांची लोकसंख्या	१४,६८७
अनुसूचित जाती	४,२२१
अनुसूचित जमाती	६९,५१८
साक्षरता	६१.९८% (सरासरी)

स्रोत: प्राथमिक जनगणना सारांश आणि जनगणना आरोग्य विभाग २०११, नंदुरबार जिल्हा, महाराष्ट्र राज्य

5.0 अपेक्षित पर्यावरणीय परिणाम आणि कमी करण्याचे उपाय

तक्ता ३: अपेक्षित परिणामांचा सारांश आणि त्याचे शमन उपाय

अ. नाही	पर्यावरणीय मापदंड	पैलू गुणधर्म	अपेक्षित परिणाम	प्रस्तावित कमी करण्याचे उपाय
बांधकाम टप्पा				
१.	हवामान गुणवत्ता	सिमेंट/काँक्रीट/दगडांचे तुकडे आणि इतर बांधकाम साहित्य हाताळताना धूळ.	बांधकाम कामगारांना अशा धुळीच्या संपर्कात आल्याने अल्पकालीन श्वसनाच्या समस्या उद्भवू शकतात, तर दीर्घकाळ आणि सतत संपर्कात राहिल्याने फुफ्फुसांचे कार्य बिघडू शकते. अपेक्षित बांधकाम कालावधी सर्व पर्यावरणीय मंजुरी, स्थापनेसाठी संमती आणि इतर सर्व वैधानिक परवानग्या दिल्यानंतर 8 महिने असेल.	साहित्य योग्य प्रकारे लोड/अनलोड करणे ज्यामुळे धूळ कमी होईल स्टॉकपाईल्स झाकणे कार्यक्षेत्रावर नियमितपणे पाणी फवारणे कार्यस्थळ आणि भूखंड भोवती वारा अडथळा उभारणे
२.	ध्वनी पातळी	पोक्लेन , लिफ्ट क्रेन, जॅक हॅमर ड्रिल, डिगर, कॉम्पॅक्टर, रोलर इत्यादी बांधकाम यंत्रसामग्री आणि जॅक हॅमर, कटर, ड्रिल काँक्रीट व्हायब्रेटर इत्यादी बांधकाम उपकरणांच्या वापरामुळे आणि वाहतूक वाहनांच्या आगमन आणि प्रस्थानामुळे निर्माण होणारा आवाज.	सर्व बांधकाम यंत्रसामग्री, उपकरणे आणि प्लांट सीमेवर प्रसारित होणाऱ्या क्रियाकलापांमधील संचयी ध्वनी पातळी एका मर्यादेत असेल असा अंदाज आहे. प्लांट परिसराबाहेरील महत्त्वपूर्ण परिणाम अपेक्षित नाहीत.	कामगारांना कानाचे प्लग/मफ्स देणे कामाचे वेळा ९:०० ते ५:०० पर्यंत मर्यादित करणे प्रकल्प भूखंडाभोवती आवाज अडथळे उभारणे.
३.	पाण्याची गुणवत्ता	पृष्ठभागावरून निर्माण होणारे पाणी बांधकाम कामांसाठी प्रामुख्याने काँक्रीट मिसळण्यासाठी, फवारणी करण्यासाठी इत्यादींसाठी वापरले	जर असे वाहून जाणारे पाणी आणि स्वच्छता सांडपाणी आजूबाजूच्या मातीत आणि जलसाठ्यात शिरले तर आजूबाजूच्या मातीत दूषितता येऊ	बांधकामादरम्यान निर्माण होणारे पृष्ठभागावरील पाणी योग्यरित्या फिल्टर केले जाईल आणि बागकाम किंवा फवारणीसाठी वापरले जाईल.

अ. नाही	पर्यावरणीय मापदंड	पैलू गुणधर्म	अपेक्षित परिणाम	प्रस्तावित कमी करण्याचे उपाय
		जाते. बांधकाम कामगारांकडून होणारे स्वच्छता सांडपाणी.	शकते आणि जलसाठ्यात गढूळता आणि दूषितता वाढू शकते.	कामगारांना फिरत्या स्वच्छता सुविधा पुरविल्या जातील ज्या रात्रीच्या मातीच्या टँकरद्वारे वेळोवेळी स्वच्छ केल्या जातील.
४.	बांधकाम व ध्वंस व्यवस्थापन	प्रस्तावित प्रकल्प हा ग्रीन फील्ड प्रकल्प असल्याने पाडकामाचा कचरा निर्माण होणार नाही, परंतु पुठ्ठे, लाकडी पेट्या, लाकडी फळ्या, धातूच्या रॉड, एचडीपीई पिशव्या, फेल्ड काँक्रीट, दगड, एकत्रीकरण आणि मोडतोड यासारखे निष्क्रिय बांधकाम कचरा निर्माण होण्याची अपेक्षा आहे. साइट तयारीच्या कामांदरम्यान उत्खनन केलेली/खोदलेली माती/माती निर्माण केली जाईल.	अशा कचऱ्याची अव्यवस्थित हाताळणीमुळे प्रकल्पाच्या जागेत उंदीर, सरपटणारे प्राणी येऊ शकतात, ज्यामुळे साइटवर काम करणाऱ्या कामगारांना धोका निर्माण होऊ शकतो. अशा टाकाऊ पदार्थांची जमिनीवर विल्हेवाट लावल्याने मातीचा ऱ्हास होईल.	उत्खनन केलेली/खोदलेली माती/माती प्रकल्पाच्या भूखंडातील समर्पित जागेत योग्यरित्या साठवली जाईल आणि नवीन मातीच्या मिश्रणासह हरित पट्टा विकास उपक्रमांसाठी वापरली जाईल. निष्क्रिय बांधकाम कचरा जसे की पुठ्ठे, लाकडी पेट्या, लाकडी फळ्या, धातूच्या रॉड, एचडीपीई पिशव्या समर्पित जागेत साठवल्या जातील आणि पुनर्वापरकर्त्यांना विकल्या
ऑपरेशनल टप्पा				
१.	हवेची गुणवत्ता	बॉयलर आणि डीजी ऑपरेशन्समधून पार्टिक्युलेट मॅटर, SO R $_2$, R NOx आणि CO उत्सर्जन आणि प्रक्रिया उत्सर्जन CO_2 आणि VOC चे स्टॅक करतात. इथेनॉलच्या हाताळणी आणि साठवणुकीमुळे निर्माण होणारे VOC	प आरोग्यावर परिणाम: श्वसन व फुफ्फुस विकार, रक्तातील ऑक्सिजन क्षमता कमी होणे, डोळे, नाक, घशात जळजळ होणे, डोकेदुखी	३० मीटर उंच स्टॅकसह बॅग फिल्टर व वेट स्क्रबर बसवणे डी.जी. सेटला छताच्या २ मीटर वर स्टॅक देणे परिसरातील रस्ते पक्का करणे वाहतूक वाहनांना वैध PUC प्रमाणपत्र असणे आवश्यक नियमित स्वच्छता

अ. नाही	पर्यावरणीय मापदंड	पैलू गुणधर्म	अपेक्षित परिणाम	प्रस्तावित कमी करण्याचे उपाय
		उत्सर्जन. भौतिक वाहतूक करणाऱ्या वाहनांमधून होणारे फरार उत्सर्जन.		-प्रकल्प भोवती जाड हिरवळ तयार करणे CPCB च्या मानकांचे पालन सुनिश्चित करणे
२.	आवाजाची गुणवत्ता	स्टीम बॉयलर, कूलिंग टॉवर्स, पंप, ब्लोअर आणि मटेरियल ट्रान्सपोर्ट व्हेइकल्सचे ऑपरेशन.	प्लांट सीमेवर प्रसार करताना सर्व यंत्रसामग्री, उपकरणे आणि ऑपरेशन क्रियाकलापांद्वारे संचयी आवाज पातळी एका मर्यादेत असेल असा अंदाज आहे. सतत आणि दीर्घकाळ आवाजाच्या संपर्कात राहिल्याने तात्पुरते/कायमचे श्रवणशक्ती कमी होणे, मानसिक त्रास, हृदय गती वाढणे, मानसिक विकारामुळे कामगारांची कार्यक्षमता कमी होणे आणि नियमितपणे जास्त आवाजाच्या संपर्कात राहिल्यास टिनिटस असे परिणाम होऊ शकतात. भूखंडाच्या सीमेपासून १० मीटर अंतरावर पसरणाऱ्या आवाजाची तीव्रता जवळजवळ शून्य असेल, त्यामुळे प्लांटच्या बाहेरील मोठ्या	ऑपरेशन दरम्यान आवाजाची पातळी कमी करण्यासाठी उच्च आवाज निर्माण करणाऱ्या उपकरणांना ध्वनिक संलग्नक प्रदान केले जातील. 1. बॉयलर एका मर्यादित जागेत म्हणजेच बॉयलर हाऊसमध्ये ठेवला जाईल जिथे आजूबाजूच्या भिंती आवाजाच्या प्रसारासाठी अडथळा म्हणून काम करतील. 2. आवाज निर्माण करणाऱ्या उपकरणांजवळ काम करणाऱ्या कामगारांना पीपीई म्हणजेच कानाचे मफ/प्लग दिले जातील. 3. बाजूने प्रस्तावित जाड हिरवा पट्टा प्लांटच्या परिसरातून होणाऱ्या

अ. नाही	पर्यावरणीय मापदंड	पैलू गुणधर्म	अपेक्षित परिणाम	प्रस्तावित कमी करण्याचे उपाय
			प्रमाणात परिणाम अपेक्षित नाहीत.	आवाजाच्या प्रसाराची तीव्रता कमी करण्यास मदत करेल.
३.	पाण्याची गुणवत्ता	१ प्रक्रिया, धुलाई, बॅकवॉशमधून निघणारे सांडपाणी. २ बॉयलर आणि कूलिंग टॉवरमधील ब्लो-डाऊन. ३. घरगुती सांडपाणी.	अपेक्षित प्रक्रिया केलेले सांडपाण्याचे गुणधर्म असलेले क्षेत्र: pH - 7.5 ते 8.0, TSS < 100 mg/li., BOD < 100 mg/li., COD < 250 mg/li., TDS < 2100 mg/li. आणि तेल आणि ग्रीस < 10 mg/li. पृष्ठभागावरील जलसाठ्यांमध्ये प्रक्रिया केलेले/प्रक्रिया न केलेले सांडपाणी अपघाती/जाणीवपूर्वक सोडल्याने जलसाठ्यांमध्ये दूषितता/युट्रोफिकेशन/अम्लीकरण/विषारीपणा होऊ शकतो आणि जर जमिनीमुळे जमिनीचा पूर्णपणे ऱ्हास होऊ शकतो, तर झिरपण्याच्या मार्गाने भूजल देखील दूषित होऊ शकते. अशा प्रभावित माती, भूपृष्ठीय पाणी आणि भूजल स्रोत कोणत्याही कारणासाठी वापरता येणार नाहीत आणि त्यामुळे स्थलीय आणि जलचर पर्यावरणावर पूर्णपणे परिणाम होईल.	खर्च ईटीपीमध्ये प्रक्रिया करून, बॉयलर आणि कूलिंग टॉवर्समधून ब्लो डाउन, पाणी सील करणे आणि सांडपाणी धुण्यासाठी पाठवले जाईल. घरगुती सांडपाण्याचा भार सेप्टिक टँकमध्ये जोडला जाईल आणि त्यावर प्रक्रिया केली जाईल आणि त्यानंतर सोक पिटमध्ये टाकले जाईल. परिसरात आणि बाहेर कोणताही सांडपाणी सोडला जाणार नाही.
४.	घनकचरा व्यवस्थापन -	१.धोकादायक कचरा म्हणजेच	अवैज्ञानिक हाताळणी आणि विल्हेवाट	1. प्रकल्पाच्या कामांमधून निर्माण

अ. नाही	पर्यावरणीय मापदंड	पैलू गुणधर्म	अपेक्षित परिणाम	प्रस्तावित कमी करण्याचे उपाय
	धोकादायक	डीजीमधून निर्माण होणारे खर्च केलेले तेल आणि प्लांटची देखभाल. २ देखभालीच्या कामातून निर्माण होणारा धोकादायक कचरा.	लावल्याने आजूबाजूची माती, पाण्याचे स्रोत आणि तेथील दूषितता होऊ शकते, ज्यामुळे त्वचेच्या ॲलर्जी/पुरळ/भाजणे इत्यादी धोकादायक कचऱ्याच्या थेट संपर्कात येणाऱ्या कामगारांच्या पर्यावरण आणि आरोग्यावर परिणाम होऊ शकतो.	होणारे खर्चाचे तेल धोकादायक कचरा व्यवस्थापन नियम, २०१६ आणि आतापर्यंतच्या सुधारणांनुसार हाताळले जाईल, साठवले जाईल आणि विल्हेवाट लावली जाईल.
५.	घनकचरा व्यवस्थापन (धोकादायक नसलेला निष्क्रिय कचरा)	बॉयलर राख, ईटीपी गाळ, तुटलेली काच, सुका कचरा, ओला कचरा यासारखे धोकादायक नसलेले घनकचरा	अव्यवस्थित हाताळणी आणि साठवणुकीमुळे वनस्पतींच्या परिसरात अपुरी मोकळी जागा निर्माण होऊ शकते आणि त्यामुळे उंदीरांची पैदास होऊ शकते ज्यामुळे व्यावसायिक आरोग्य आणि पर्यावरणावर परिणाम होऊ शकतो.	1. कारखान्यात भंगार साहित्य साठवणुकीसाठी नियुक्त जागा उपलब्ध करून दिली जाईल. 2. भंगार साहित्याचा पुनर्वापर भंगार विक्रेत्यांमार्फत केला जाईल. 3. वीट उत्पादन युनिटमध्ये बॉयलर राख - ४२.५७ टीपीए वापरली जाईल. 4. ईटीपी गाळ - २८.५५ टीपीए खत म्हणून वापरला/विकला जाईल .

6.0 परिमाणात्मक जोखीम मूल्यांकन आणि कमी करण्याचे उपाय

स्तावित प्रकल्पासाठी धोके ALOHA सॉफ्टवेअरच्या आधारे मूल्यांकन करण्यात आले आहेत, विशेषतः टाकीमधील साठवणीसाठी.ALOHA सॉफ्टवेअरच्या आऊटपुटमध्ये दाखवलेल्या असुरक्षित अंतरांवर आधारित, MCLS (Maximum Credible Loss Scenario) म्हणजेच सर्वात संभाव्य हानीकारक परिस्थिती म्हणून इथेनॉलच्या गळतीचे उदाहरण समोर ठेवले आहे.मूल्यांकनासाठी विचारात घेतलेली परिस्थिती:
ज्वलनशील रसायनाच्या गळतीने तयार झालेले वाफेचे ढग (Evaporating Puddle Scenario) – टाकीमधून गळती होऊन विषारी वाफेचा प्रभावी क्षेत्र तयार होणे.

७.० आपत्ती व्यवस्थापन योजना

प्रत्येक संभाव्य आपत्ती किंवा अपघाताची योग्य तयारी म्हणून, जिल्हा प्रशासनाच्या समन्वयाने आपत्ती व्यवस्थापन योजना तयार करण्यात येईल.कारखान्यातील प्रक्रिया हाताळणीच्या पार्श्वभूमीवर, ऑन-साइट आपत्कालीन योजना **(On-Site** Emergency Plan**)** ही अत्यावश्यक असून ती तयार करण्यात आली आहे.
ऑफ-साइट योजना सुद्धा जिल्हा प्रशासनाला सुचवण्यात येईल.कार्यरत टप्प्यामध्ये, प्रकल्पाच्या सभोवतालच्या लोकसंख्येला कोणतीही आपत्तीजन्य परिस्थिती उद्भवल्यास घ्यावयाच्या सुरक्षात्मक उपाययोजनांबाबत जागरूकता निर्माण केली जाईल.

८.० व्यावसायिक सुरक्षा आणि आरोग्य व्यवस्थापन

प्रकल्प प्रस्तावक कंपनीच्या कामगारांना पुरविल्या जाणाऱ्या व्यावसायिक आरोग्य सुविधांबाबत कारखाने कायदा १९४८आणि महाराष्ट्र कारखाने नियम, १९६३च्या नियमांचे काटेकोरपणे पालन करत राहील.

- उद्योग कामगारांसाठी निर्जंतुकीकरण सुविधा पुरवेल. कामगारांच्या आरोग्य नोंदी ठेवल्या जातील.
- सतत विकासासाठी, कंपनी ऑपरेटर आणि कामगारांना पर्यावरण, आरोग्य आणि सुरक्षा नियम आणि कायदे, प्रक्रिया आणि उपाययोजनांबद्दल प्रशिक्षण आणि शिक्षित करत राहील.
- सर्व कामगारांच्या आरोग्याची स्थिती सुनिश्चित करण्यासाठी वेळोवेळी वैद्यकीय तपासणी केली जाईल.
- नोकरीचे आलटून पालटून बदल केले जातील.

९.० प्रकल्पानंतरचा पर्यावरणीय देखरेख आराखडा

प्रकल्पानंतरच्या पर्यावरणीय स्थितीचे मूल्यांकन EIA मध्ये तयार केलेल्या पर्यावरणीय देखरेख योजनेनुसार केले जाईल आणि काही वैधानिक मंजुरी/परवानग्या असल्यास सुचविलेल्या अतिरिक्त पॅरामीटर्ससह केले जाईल आणि देखरेखीच्या ठिकाणांसह पर्यावरणीय गुणधर्मांची वारंवारता MoEF&CC/CPCB/MPCB द्वारे प्रदान केलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार असेल. NABL आणि/किंवा MoEF&CC द्वारे मान्यताप्राप्त तृतीय पक्ष प्रयोगशाळांद्वारे देखरेख केली गेली आहे.

१०.० पर्यावरण व्यवस्थापन योजना

प्रभावी पर्यावरण व्यवस्थापनासाठी योजनेनुसार पर्यावरणीय देखरेख कार्यक्रमाचे आयोजन, नियतकालिक आढावा आणि ऑडिट केले जातील. प्रकल्प व्यवस्थापन आणि ईएचएस विभाग व्यवस्थापन योजनेची एकूण प्रभावी अंमलबजावणी सुनिश्चित करेल.

सर्व पर्यावरणीय वैधानिक आवश्यकता आणि दायित्वांचे पालन सुनिश्चित करण्यासाठी प्रणाली स्थापित केल्या जातील आणि महुंझा वाइनरी प्रायव्हेट लिमिटेडच्या कॉर्पोरेट पर्यावरण धोरणांचे नेहमीच काटेकोरपणे पालन केले जाईल याची खात्री केली जाईल.

व्यावसायिक आरोग्य, जोखीम कमी करणे आणि सुरक्षितता यासह ईआयए अहवालात दिलेल्या सर्व शिफारसींचे पालन केले जाईल . वाईनरी प्रायव्हेट लिमिटेडने पर्यावरण प्रदूषण नियंत्रण उपाययोजना आणि पर्यावरण व्यवस्थापन योजना उपक्रमांसाठी ३.२०७ कोटी रुपये वाटप केले आहेत ; जे एकूण प्रकल्प खर्चाच्या सुमारे ३२% आहे.

११.० प्रकल्पाचे फायदे

प्रस्तावित प्रकल्पातून खालील फायदे अपेक्षित आहेत:

- या प्रकल्पाचे स्थानिक विशिष्ट सकारात्मक सामाजिक आणि आर्थिक फायदे होतील .
- यापैकी काही दीर्घकालीन स्वरूपाचे थेट फायदे असतील.
- या प्रकल्पामुळे राज्य सरकारला महसूल मिळेल.
- या प्रकल्पामुळे विविध प्रवाही आणि अपस्ट्रीम टोकांवर आणि मोठ्या प्रमाणात स्थानिक लोकांसाठी अतिरिक्त प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष रोजगार निर्माण होईल.
- बांधकाम आणि ऑपरेशन टप्प्यात स्थानिक लोकांना रोजगारासाठी प्राधान्य दिले जाईल.

१२.० कॉर्पोरेट पर्यावरण जबाबदारी (CER) कृती आराखडा

आदर्शपणे, प्रकल्प क्षेत्राभोवती स्थानिक विशिष्ट परिस्थिती लक्षात घेऊन आरोग्य, शिक्षण, शाश्वत जीवनशैली, सामाजिक एकत्रीकरण, पायाभूत सुविधा, पाणी साठवण, शेती आणि पर्यावरण संरक्षण या क्षेत्रात गरजेनुसार मदत करण्याच्या दृष्टिकोनातून सीईआर नियोजनाची कल्पना केली जाते.

३० सप्टेंबर २०२० रोजीच्या MoEF&CC ऑफिस मेमोरँडम - F.No.22-65/2017-IA.III नुसार कॉर्पोरेट पर्यावरण जबाबदारी (CER) अंतर्गत आपली कर्तव्ये पार पाडेल, त्यानुसार पर्यावरण व्यवस्थापन योजनेचा भाग म्हणून CER उपक्रम राबविले जातील. प्रस्तावित CER उपक्रम जिल्हाधिकाऱ्यांशी सल्लामसलत करून राबवले जातील आणि ते तीन (३) वर्षांच्या आत किंवा बांधकाम टप्प्याच्या शेवटी, जे आधी असेल ते पूर्ण केले जातील.
प्रकल्प क्षेत्रात गरजेनुसार सीईआर उपक्रम राबविण्यासाठी प्रस्तावित प्रकल्प खर्चाच्या २% सीईआर खर्च म्हणजेच ०.२०९ कोटी रुपये वाटप करण्यात आले आहेत.